

Ecologisch Exceptionalisme

Scriptie BA Politieke Filosofie

FA Kuipers

Begeleider: Dr. M.A. de Geus
Studentnummer: S1070282
Datum: Juni 2013

**Universiteit
Leiden**
Sociale Wetenschappen

Inhoud

Inleiding	2
Hoofdstuk 1	5
1.1 Het Klimaatprobleem	5
1.2 Dynamische machtenscheiding	7
1.3 De verdeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden.....	11
Hoofdstuk 2	13
2.1 Modernisering van de politiek.....	13
2.2 Rationalisatie van autoriteit.....	14
2.3 Fundamentele wetten.....	15
2.4 Differentiatie van structuren.....	17
Hoofdstuk 3	22
3.1 Politieke participatie.....	22
3.2 De egalitaire samenleving	22
3.3 De economische dominantie	25
3.4 Politiek leiderschap	27
Conclusie	30
Bibliografie	33

Inleiding

Aan boord van het schip de *Arabella* houdt predikant en gouverneur John Winthrop in 1630 een voordracht over de bedreigingen voor de samenleving die hij voor ogen heeft in de Nieuwe Wereld. De toehoorders zijn puriteinse emigranten uit Engeland die hem vergezellen op de reis naar de Amerikaanse koloniën aan de Oostkust van het nieuwe continent. In zijn voordracht voor deze groep strenggelovige protestanten waarschuwt Winthrop niet voor de mogelijke gevaren van de Nieuwe Wereld zoals onzekerheid, honger en de inheemse bevolking, maar voor de corrumperende invloed die de jacht op rijkdom heeft op het handelen van de mens. Rijkdom zou mensen weg van God leiden en hen doen streven naar een valse trots. Het gevolg hiervan is dat mensen de morele verplichtingen tegenover elkaar zouden verzaken en de samenleving langzaam maar zeker zou ontrafelen, de nieuwe nederzetting zou in dat geval gedoemd zijn om te falen.

Het doemscenario van Winthrop over een desintegrerende samenleving door het stelselmatig najagen van rijkdommen kwam niet uit. Uit de paar kleine nederzettingen aan de kust van het immense ‘nieuwe’ continent groeide in minder dan driehonderd jaar een nieuwe economische en militaire wereldmacht, de Verenigde Staten (VS). De voorspelling van Winthrop dat het nastreven van rijkdom schadelijke gevolgen zou hebben kwam op een later tijd stip wel uit. De menselijke drang naar relatief meer materieel bezit heeft de wereld aan de rand van, of zelfs reeds midden in, een ecologische crisis gebracht (De Geus 2003, 1; Giddens 2009, 18; Jacobs en Jones 2006, 3). Deze ecologische crisis heeft vele aspecten, maar de stijgende temperatuur als gevolg van de toegenomen concentratie klimaatgassen is één van de prominentste bedreigingen.

In het licht van de naderende klimaatcrisis is het klimaatbeleid in geïndustrialiseerde landen – in het ecologische probleem worden landen vaak gebruikt als actoren – van groot belang. Dit geldt met name voor de grote economieën die een grote rol van betekenis spelen op het gebied van klimaatverandering. De Verenigde Staten is als één van de grootste economieën ter wereld een dergelijk land. Zeker als het om koolstofdioxide-emissie gaat is de VS een grote vervuiler. Door de terughoudendheid van de VS om beperkingen op te leggen, de VS weigerde reeds meerdere malen om internationale verdragen te ondertekenen die als doel hadden om de koolstofdioxide-emissie te reduceren, is het te verwachten dat deze vervuiling niet snel minder zal worden. De reden voor deze terughoudendheid is omdat de Amerikaanse overheid als primaire doelen het in stand houden van het welvaartsniveau en het continueren van de economische groei te blijven heeft. De VS is niet het enige land met deze opvatting,

overal ter wereld hebben overheden een dergelijke economische doelstelling. Zowel democratische als niet-democratische overheden baseren hun legitimiteit vaak op de materiële welvaart die zij hun burgers brengen.

Het feit dat liberale democratieën veel problemen hebben met het voeren van een gedegen milieubeleid is door diverse auteurs uitvoerig beschreven (Geus 2003, 24; Giddens 2009, 73; Jacobs en Jones 2006, 575). Als liberale democratie blijft de VS qua nationale wetgeving om de koolstofdioxide uitstoot te beperken ver achter bij andere Westerse democratieën. Er zijn namelijk ook liberale democratische landen die een relatief streng milieubeleid voeren: Zweden, Noorwegen, Finland en Zwitserland (Giddens 2009, 74). In democratische landen wordt er in de politieke arena over het algemeen nog niet voldoende aandacht besteed aan het milieu, maar er is wel een groot verschil qua milieubeleid tussen de VS en andere democratische landen.

Nadat de VS decennia lang heeft geweigerd om internationale klimaatverdragen te ondertekenen én om eigen wetgeving op dit gebied te introduceren, vond er op 12 februari 2013 een opmerkelijke gebeurtenis plaats. In de *State of the Union* geeft de president traditiegetrouw een overzicht van het beleid dat hij in het komend jaar zal nastreven. Over het algemeen zijn dit thema's waarop de president campagne heeft gevoerd of ontwikkelingen waar de president de aandacht op wil vestigen. Een vernieuwd en uitgebreider milieubeleid was onderdeel van het verkiezingsprogramma van Barack Obama en hij had dit in eerdere *State of the Union* voordrachten al voorzichtig aangehaald. Deze keer ging President Obama echter een paar stappen verder. In zijn eerste *State of the Union* van zijn tweede termijn deed President Obama de volgende toezegging:

“I urge this Congress to pursue a bipartisan, market-based solution to climate change. But if Congress won't act soon to protect future generations, I will. I will direct my Cabinet to come up with executive actions we can take, now and in the future, to reduce pollution, prepare our communities for the consequences of climate change, and speed the transition to more sustainable sources of energy” (Obama 12 feb 2013).

President Obama had zich al eerder kritisch uitgelaten over het uitblijven van wetgeving door het Congres om de koolstofdioxide uitstoot aan banden te leggen. Deze beperking van uitstoot zou verwezenlijkt moeten worden door het instellen van een handel in emissierechten, een *Cap-and-trade* systeem. Het verschil met de vorige keren was echter dat President Obama er nu aan toevoegde dat wanneer het Congres geen actie ondernam, hij zichzelf genoodzaakt zou zien om eenzijdig te handelen.

Een wezenlijk probleem met de verklaring dat er eenzijdig een *Cap-and-trade* systeem zal worden geïmplementeerd is evenwel dat President Obama volgens de letter der wet niet de bevoegdheid is toebedeeld om een dergelijke handeling uit te voeren. Zonder wettelijke basis zou het legaliteitsbeginsel hierdoor worden geschonden. Bij zijn inauguratie als president heeft Obama echter gezworen om de VS te beschermen tegen alle bedreigingen, derhalve ook tegen de milieucrisis. Volgens experts is er namelijk een aanzienlijke kans dat de klimaatcrisis een bedreiging is voor de mensheid van een ongekende orde. De consequentie hiervan is dat er een discrepantie ontstaat tussen de verantwoordelijkheid van de president, namelijk het beschermen van de VS, en zijn bevoegdheid tot handelen om te trachten de klimaatcrisis af te wenden.

Het presenteren van een *Cap-and-trade* systeem door President Obama in zijn *State of the Union* kan bedoeld zijn om de druk op het Congres op te voeren. Maar gezien de gebleken onwil van het Congres in het verleden om een dergelijke wetgeving te vervaardigen lijkt dit tevergeefs. Of President Obama daadwerkelijk een *Cap-and-trade* systeem zal implementeren is niet het onderwerp van deze scriptie. Het al dan niet implementeren van een *Cap-and-trade* systeem hangt van een groot aantal afwegingen af: de politieke consequenties op de korte en lange termijn, of en dergelijk systeem doelmatig is, de mogelijke gevolgen voor hoe zijn presidentschap de geschiedenisboeken in gaat en hoe een dergelijke handeling de mogelijkheden op een carrière na het presidentschap beïnvloedt. De vraag die in deze scriptie beantwoord zal worden luidt: op basis van welke overwegingen is President Obama gerechtvaardigd om de politieke ruimte te nemen die de Amerikaanse Constitutie hem laat om eenzijdig een *Cap-and-trade* systeem in te voeren?

Om te beoordelen of President Obama gerechtvaardigd is om een *Cap-and-trade* systeem in te voeren zal in het eerste hoofdstuk eerst het klimaatprobleem worden behandeld. Vervolgens het handelen van presidenten in het verleden als er sprake was een discrepantie tussen hun verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Als laatste de dynamische verdeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden in het Amerikaanse politieke systeem. In het tweede hoofdstuk zal de invloed van de politieke modernisatie op het Amerikaanse politieke systeem worden geanalyseerd. Hierbij gaat het voornamelijk om de ontwikkelingen van de rationalisatie van autoriteit en de differentiatie van politieke systemen. In het derde hoofdstuk zal gebaseerd op de werken van Alexis de Tocqueville en Hannah Arendt worden beargumenteerd waarom de dominante economische principes in de Amerikaanse samenleving politiek leiderschap noodzakelijk maken om tot een oplossing van het klimaatprobleem te komen.

Hoofdstuk 1

1.1 Het Klimaatprobleem

In veel landen wordt economische groei, meestal weergegeven door het bruto binnenlands product, vaak gepresenteerd als doel op zichzelf. Het ontbreken van economische groei in landen, zoals op dit moment in de Europese Unie, zou de wereldeconomie schaden en de globale stabiliteit in gevaar brengen. De menselijke economie is echter een subsysteem van de aan beperkingen onderhevige biosfeer van de Aarde, en kan als zodanig niet oneindig blijven groeien. Een intern evenwicht van het economisch systeem is niet noodzakelijk omdat het een dissipatief systeem is. Dit betekent dat het economisch systeem energie kan importeren uit en afvalstoffen dumpen in haar gaststelsel, de biosfeer van de aarde (Jacobs en Jones 2006, 113). De gehele biosfeer van de aarde moet uiteindelijk wel in een thermodynamisch evenwicht zijn en dit evenwicht wordt door de ongebreidelde expansie van de economie in toenemende mate verstoord. De economie onttrekt op grote schaal energie uit het ecosysteem en dumpt dit vervolgens in de vorm van, onder andere, koolstofdioxide¹. Het gevolg is een toenemende concentratie koolstofdioxide in de atmosfeer en mede hierdoor een stijgende gemiddelde temperatuur (Jacobs en Jones 2006, 22, 26).

Het is niet de eerste keer dat de mens de aarde onbewoonbaar dreigt te maken. Na de nucleaire proliferatie in de jaren vijftig had de mens het vermogen om de aarde meerdere malen te vernietigen. Het grote verschil tussen de nucleaire proliferatie en de huidige klimaatcrisis is echter dat de laatste een multidimensionaal probleem is (Jacobs en Jones 2006, 11). Bij de eerder dreigende atoombom kon er duidelijk aangewezen worden wie de bronnen van het gevaar waren en wat de consequenties zouden zijn. De verschillende actoren werden hierdoor, soms onder druk van derden, aangespoord om hun gedrag te veranderen en de crisis zodoende te bezweren. In het geval van de klimaatcrisis is de relatie tussen de oorzaak, een toenemende concentratie van koolstofdioxide, en het gevolg, stijgende temperaturen, uitermate complex.

Het bepalen van de oorzaken van de klimaatcrisis is complex omdat de toename van de concentratie koolstofdioxide niet volledig aan de mens te wijten is. In de loop van de geschiedenis hebben er altijd fluctuaties opgetreden in het gehalte koolstofdioxide in de atmosfeer. Het is daarom niet volkomen duidelijk wat exact de bijdrage van de mens hieraan is geweest. Bovendien is de bijdrage van de mens ook niet aan specifieke actoren toe te

¹ Naast koolstofdioxide zijn er ook andere gassen die het klimaat aantasten en bijdrage aan de opwarming van de aarde. Maar omdat koolstofdioxide de voornaamste is zal het in deze scriptie voornamelijk over koolstofdioxide gaan.

wijzen (Jacobs en Jones 2006, 11). Ook over de consequenties van de verhoogde concentratie koolstofdioxide bestaat er geen consensus. Wat de mensheid precies te wachten staat wanneer de concentratie koolstofdioxide zo hoog blijft is onduidelijk. Wetenschappers kunnen wel een voorspelling geven over de verwachte toekomstige situatie, maar volledige zekerheid kan niet worden gegeven. *Wat* de consequenties precies zullen zijn is dus niet eenduidig.

Het is ook niet duidelijk *wie* precies deze consequenties zullen ondergaan. Een groot deel van de consequenties van de emissie van koolstofdioxide, wanneer de drempelwaarden worden overschreden, zal in de toekomst liggen. Problemen die in de toekomst liggen zijn minder prangend dan huidige problemen en daarom is er minder aandrang bij mensen om hun gedrag te veranderen (Jacobs en Jones 2006, 22). Een andere complicatie is dat de gevolgen van de emissie ook niet geografisch gebonden zijn. De consequenties van de koolstofdioxide-emissie door geïndustrialiseerde landen zullen voornamelijk in geografische gebieden die veelal relatief arm zijn worden gevoeld (Jacobs en Jones 2006, 28). Als gevolg van al deze complicaties is de oorzaak-gevolg relatie grotendeels onzichtbaar bij het klimaatprobleem. De veroorzakers zullen nauwelijks met de consequenties van hun handelingen worden geconfronteerd.

De klimaatcrisis is qua verantwoordelijkheden, drempelwaarden, tijd en geografische verdeling een multidimensionaal probleem dat ongekend is. Bovendien leiden de maatregelen die nodig zijn om dit probleem op te lossen veelal niet tot een win-win situatie. De klimaatcrisis lijkt enkel met uitermate ingrijpende maatregelen bestreden te kunnen worden die alle betrokken partijen in hun vrijheden zullen beperken (De Geus 2003, 13; Jacobs en Jones 2006, 445). Gezien de aard van het probleem is het volgens onder meer Anthony Giddens (2009, 7) de politiek die hier een oplossing voor moet zien te vinden. Tot de kerntaken van de staat behoren tenslotte vooruitkijken, grootschalige risico's tegen elkaar afwegen, politiseren en profileren van relevante kwesties, convergeren van individuele en collectieve belangen en met beleidsvoornemens te komen die voor een oplossing zullen zorgen (Giddens 2009, 91-94).

Het niet naar behoren uitvoeren van haar taken door de staat is volgens Giddens (2009, 117) vooral te wijten aan het feit dat burgers, de aansturende kracht in liberale democratieën, hun overheden niet tot handelen aanzetten. Dit komt door de aanwezigheid van een opvallende paradox (die Giddens heel bescheiden de Giddens Paradox noemt): omdat de consequenties niet zichtbaar zijn in het dagelijkse leven van burgers, zullen veel mensen op hun handen blijven zitten en geen actie ondernemen (Giddens 2009, 2). Dit is het geval

ondanks het feit dat de gevolgen groot kunnen zijn, ongeacht welk door de wetenschap geschetste toekomstscenario daadwerkelijk uit zal komen.

Volgens Jacobs en Jones (2006, 571) is het gebrek aan actie door burgers vooral te wijten aan de moderne cultuur van rationeel calculeren, op “bijna karikaturale wijze komt deze culturele impasse tot uiting in het metaforische beeld van de *homo economicus*”. In zijn zoektocht naar nutsmaximalisatie kent de calculerende mens geen verplichtingen, geen verzadiging en geen morele grenzen. Door het relatieve schaarste beginsel kunnen de onbeperkte behoeftes nooit op basis van de beperkte middelen worden bevredigd en rest de mens niets anders dan voortdurend ‘rationele’ keuzes te maken (Jacobs en Jones 2006, 572).

Ongeacht of Giddens dan wel Jacobs en Jones gelijk hebben is het gevolg van dit menselijke gedrag politieke inertie, terwijl het *juist* de politiek is die gezien de speciale aard van het probleem in een oplossing zou moeten voorzien. Politici willen echter herkozen worden en hiervoor moeten ze luisteren naar hun achterban. Het beperken van economische activiteiten en het invoeren van additionele belastingen om het klimaat te ontzien zal op de lange termijn voordelen opleveren, maar politici hebben resultaten op de korte termijn nodig.

Het kan dan ook niet verwonderlijk zijn dat een invloedrijke politicus als Lamar Smith, voorzitter van het Comité voor Wetenschap, Ruimte en Technologie in het Huis van Afgevaardigden, zich uitermate kritisch uitlaat over de uitspraken van President Obama in zijn recente State of the Union². Door middel van technisch correcte uitspraken over het klimaatbeleid dat President Obama presenteerde speelt Smith eenvoudig in op de economische onzekerheden van Amerikanen. Uitspraken als dat het niet zeker is wat de gevolgen precies zullen zijn, dat acties om het milieu te beschermen door alleen de VS een marginaal effect zullen hebben op de ontwikkeling van het klimaat en dat het beperken van de koolstofdioxide uitstoot economische gevolgen zal hebben voor Amerika zijn correct. Het zijn echter uitspraken die veel Amerikanen graag willen horen, niet wat ze zouden moeten horen om tot een oplossing van het klimaatprobleem te komen.

1.2 Dynamische machtenscheiding

Het gebrek aan initiatief van het Amerikaanse Congres om adequate milieuwetgeving te vervaardigen plaatst President Obama voor een dilemma. Als leider van de natie heeft hij gezworen om al zijn persoonlijke kwaliteiten aan te wenden om de constitutie te beschermen en te behouden voor het volk³. In een eerdere studie in opdracht van het Pentagon werd geconcludeerd dat de klimaatcrisis een grotere bedreiging voor de VS vormt dan terrorisme

² Deze uitspraken deed Lamar Smith in een opiniestuk in de The Washington Post van 20 mei 2013.

³ Amerikaanse Constitutie, Art 2, Sect 1.

(Jacobs en Jones 2006, 26). Niet handelen lijkt dan ook geen optie omdat het bestaande economische systeem het ecologische probleem niet kan verwerken. Het is noodzakelijk dat er vanuit de politiek wordt gehandeld om het economisch systeem te hervormen (Jacobs en Jones 2006, 108).

Over het algemeen wordt aangenomen dat een complexe economie niet kan functioneren zonder een allocatiemechanisme als de markt. De markt moet dus niet worden vervangen, maar enkel worden aangepast. Er dient een evolutie te worden bewerkstelligd, niet een revolutie. De Franse econoom Thomas Coutrot stelde in 1999: “De vraag is niet meer of we elke markt moeten opheffen of elke publieke tussenkomst moeten uitschakelen. Het probleem is na te gaan welke instellingen en welke markten en hoe hun werking er moet uitzien” (Thomas Coutrot zoals geciteerd in Jacobs en Jones 2006, 445). De verantwoordelijkheid die een president draagt, het beschermen van de natie, wordt door President Obama niet volledig nagekomen als hij het economische systeem niet zou herzien.

De mogelijkheid dat er een discrepantie zou kunnen ontstaan tussen de plichten van de president en zijn bevoegdheden hebben de *Founding Fathers* echter voorzien. De constitutie van de VS is zo opgesteld dat als er sprake is van bijzonder grote nood de president zich additionele bevoegdheden kan toe-eigenen, als een soort van verkapte noodtoestand. Deze interpretatie volgt uit de verwoording van de attributiebepalingen. In de constitutie zijn deze bepalingen opgenomen om onvoorwaardelijke bevoegdheden te alloceren aan de drie machten. In de attributiebepaling voor het Congres is opgenomen dat *alle* bevoegdheden van het Congres afkomstig zijn van de constitutie⁴. Het Congres kan daarom niet meer bevoegdheden hebben dan zijn gespecificeerd in de constitutie. Voor het ambt van de president is echter in attributiebepaling opgenomen dat de bevoegdheden die zijn gespecificeerd in de constitutie aan de president toebehoren⁵. Hier is er uitdrukkelijk geen beperking in het aantal bevoegdheden opgenomen. Dit verschil tussen “de” en “alle” is later opgevat als dat de president nog meer bevoegdheden kan hebben dan die zijn gespecificeerd in de constitutie. Deze interpretatie heeft geleid tot de stellingname dat indien de president niet bij machte is om zijn verantwoordelijkheden na te kunnen komen, deze dan gerechtigd zou zijn om zich additionele bevoegdheden toe te eigenen (Milkis en Nelson 2003, 43).

Het inbouwen van de mogelijkheid voor de president om zijn bevoegdheden uit te breiden om zijn taken te kunnen volbrengen is paradoxaal, gezien het feit dat het beperken van de macht van de uitvoerende macht juist één van de functies van de constitutie is. Dat

⁴ Amerikaanse Constitutie, Art 1, Sect 1.

⁵ Amerikaanse Constitutie, Art 2, Sect 1.

deze constructie wel in de uiteindelijke versie van de constitutie werd opgenomen komt door twee zaken. Ten eerste pleitte de Engelse filosoof John Locke, die veel had op invloed de *Founding Fathers*, er in zijn *Second Treatise of Government* (1689) voor dat in tijden van nationale nood de uitvoerende macht zich zou mogen ontdoen van wetten die het behoud van de natie in de weg staan (Milkis en Nelson 2003, 42). De tweede reden is evenwel een stuk minder nobel. Een van de leden van het comité dat in 1787 de laatste correcties op de constitutie uitvoerde, Gouverneur Morris, heeft volgens Charles Thach een ‘truc’ uitgehaald (Milkis en Nelson 2003, 43). Morris was een voorstander van een daadkrachtige uitvoerende macht en heeft op het laatste moment bewust de tekst gewijzigd. Een kleine wijziging waardoor het ambt van de president in macht kon toenemen en de loop van de geschiedenis in vele opzichten werd veranderd.

De organische relatie tussen de president en het Congres die ontstaat door het niet specifiek toewijzen van functies aan machten is volgens Samuel Huntington (2006, 19) niet zonder reden. Nieuwe problemen en ontwikkelingen in de samenleving vergen soms een volledig andere aanpak. Het vermogen van de politiek om flexibel te zijn en zich aan te kunnen passen aan lastige situaties is een noodzakelijke eigenschap om te kunnen voortbestaan (Huntington 2006, 12). De mogelijkheid van presidenten om hun bevoegdheden uit te breiden om aan hun verantwoordelijkheden te kunnen voldoen, is in het verleden meerdere malen door presidenten benut. Belangrijke voorbeelden hiervan zijn het handelen van Thomas Lincoln en Franklin Delano Roosevelt.

Als president tijdens de Burgeroorlog had Lincoln de zware taak om de Unie bijeen te houden. Lincoln kon derhalve met recht zeggen dat zijn verantwoordelijkheid als president om de constitutie te beschermen en behouden daadwerkelijk in het geding kwam. Lincoln zag zich dan ook genoodzaakt om zich additionele bevoegdheden toe te eigenen, zodat hij deze taak naar behoren kon uitvoeren. Het was hierbij een ‘voordeel’ dat Lincoln zich niet alleen op zijn verantwoordelijkheden als president kon beroepen, maar óók op zijn functie van bevelhebber van het Amerikaanse leger. Om aan zijn verantwoordelijkheden als president en bevelhebber te kunnen voldoen eigende Lincoln zich een voor de VS ongekende politieke macht toe. Hij stelde dat hij de bevoegdheid moest hebben om het *Habeas Corpus*⁶ op te schorten, de dienstplicht in te stellen en financiële middelen ter beschikking van het leger te stellen (Milkis en Nelson 2003, 159). Dit waren bevoegdheden waarover geen enkele president voor hem de beschikking had gehad.

⁶ Het *Habeas Corpus* is het rechtsbeginsel waarin wordt gesteld dat mensen recht hebben op een formele rechtsgang en is daarmee één van de fundamenteën van de moderne rechtsorde.

De bevoegdheden die Lincoln zich toe-eigende waren handelingen die de overheid volgens de constitutie wel mag uitvoeren, maar die expliciet aan het Congres zijn toebedeeld. Omdat het om een interne opstand ging, waren volgens Lincoln echter het Congres en de rechterlijke macht tijdelijk niet tot handelen in staat: zowel omdat deze te traag zouden handelen en omdat de opstand directe invloed zou kunnen hebben op het functioneren van het Congres en de rechterlijke macht. De rebellen konden immers nog deel uitmaken van de overheid en zodoende het functioneren van de overheid frustreren. De ernst van de situatie gecombineerd met het veronderstelde onvermogen van de gangbare instituten om te handelen en de verantwoordelijkheden van Lincoln als president, overtuigden hem van het feit dat hij 'gerechtvaardigd' was zijn bevoegdheden verder uit te breiden. Hiermee was Lincoln de eerste president die openlijk en bewust de verantwoordelijkheden van de president boven de constitutionele beperkingen plaatste, door zich nadrukkelijk op het collectieve belang te beroepen (Milkis en Nelson 2003, 151-152).

Het gevaar waar President Franklin Delano Roosevelt tegen in actie kwam was van een geheel andere aard dan bij Lincoln. Roosevelt werd in 1933 president ten tijde van de Grote Depressie. In tegenstelling tot zijn Republikeinse voorganger Herbert Hoover, was Roosevelt van mening dat de president de dienaar was van het algemeen welzijn en ook hiernaar diende te handelen. Om de economische depressie aan te pakken kwam Roosevelt met een serie van wetsvoorstellen voor het Congres, uitvoerende bevelen en presidentiële aankondigingen (Milkis en Nelson 2003, 281-286). Zijn sociale programma's en economische interventies gingen vooral ten koste van de macht van de staten. Roosevelt's visie dat ook het economische welzijn van de bevolking en de sociale gevolgen van de grote economische tegenspoed tot de verantwoordelijkheden van de federale overheid behoorden, en dan voornamelijk tot de verantwoordelijkheden van de president, was een vergaande breuk met de bestaande politieke traditie.

Wat uit deze voorbeelden blijkt is dat er ook in het verleden al spanningen hebben bestaan tussen de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de president. Als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen kunnen de verantwoordelijkheden van de president veranderen, zoals bij President Franklin Delano Roosevelt die het economische welzijn van de burgers tot zijn voornaamste verantwoordelijkheden rekende. Om aan deze nieuwe verantwoordelijkheden te kunnen voldoen was het naar het idee van President Roosevelt noodzakelijk om zich additionele bevoegdheden toe te eigenen. De bevoegdheden van de president kunnen ook onvoldoende zijn om in bepaalde situaties effectief aan functie specifieke verantwoordelijkheden te kunnen voldoen. Het onvermogen of de onbekwaamheid

van andere politieke instituties met de bevoegdheid tot handelen heeft presidenten in dergelijke gevallen ertoe gedwongen om hun bevoegdheden op te rekken en uit te breiden. Essentieel in deze ontwikkeling is de notie van Lincoln dat de verantwoordelijkheden bepalend zouden moeten zijn, niet de attributie van bevoegdheden. De vraag die vervolgens rijst, is hoe de mogelijk dreigende klimaatcrisis de relatie tussen verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de huidige Amerikaanse politieke instituties dient te beïnvloeden.

1.3 De verdeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden

In het Amerikaanse politieke systeem worden functies zowel horizontaal gedeeld door de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht, als verticaal door de verschillende lagen van de overheid in een coöperatief federaal systeem (Huntington 2006, 112). Door het delen van bevoegdheden ontstaat er een dynamisch systeem waarin voornamelijk de verantwoordelijkheden van de onderdelen bepalend zijn. Wie exact welke bevoegdheden toekomt, is in de loop van de geschiedenis grotendeels bepaald op basis van hoe de verschillende instituties hun verantwoordelijkheid interpreteerden en hoe succesvol ze waren in het vergroten van hun macht (Huntington 2006, 19). De belangrijkste beperking op de bevoegdheden van een politieke institutie zijn de acties en aspiraties van andere instituties, niet de beperkingen opgelegd door attributie in de constitutie. Zoals Madison (1788) in Federalist Paper nummer 51 stelde: “Ambition must be made to counteract ambition”.

De bevoegdheid tot het maken van wetten wordt gezien als de voornaamste bevoegdheid van de overheid, en daarmee tegelijkertijd de gevaarlijkste (Madison 1788). Deze bevoegdheid wordt om die reden door verscheidene politieke instituties gedeeld. Het Congres heeft het initiatiefrecht op het gebied van wetgeving, maar de president en het Hooggerechtshof hebben een vergaande invloed op het proces van wetgeving. De president heeft op basis van het vetorecht op wetten, het recht om qua uitvoering invulling te geven aan de wetten en te bepalen welke wetten de voorkeur dienen te krijgen bij het uitvoeren⁷ een beperkt wetgevend vermogen. Door de bevoegdheid tot constitutionele toetsing van uitgevaardigde wetten heeft ook het Hooggerechtshof een grote invloed op de wetgeving.

Of President Obama zich de bevoegdheid tot het invoeren van een *Cap-and-trade* systeem toe mag eigenen blijkt niet zo zeer een juridisch vraagstuk, maar een vraagstuk betreffende de ‘rechtvaardigheid’ van de allocatie van bevoegdheden. De constitutie laat immers de ruimte voor een organische structuur met wisselende bevoegdheden van de

⁷ Het besluit van Obama om te stoppen met het uitzetten van jonge illegalen, ondanks de wetgeving op dit gebied, is hier een goed voorbeeld van. Obama voert beperkte middelen van de overheid aan als reden waarom er keuzes gemaakt moeten worden.

onderdelen. Leidend in deze afweging zijn de verantwoordelijkheid van de politiek als geheel, namelijk het afwenden van een mogelijke ecologische catastrofe, en het vermogen van politieke instituties om hieraan te voldoen binnen de grenzen van de wet. Om te bepalen hoe de allocatie van bevoegdheden dient te zijn zal er worden gekeken naar hoe de modernisatie van het Amerikaanse politieke systeem het wetgevende vermogen van de Amerikaanse politiek heeft beïnvloed.

Hoofdstuk 2

2.1 Modernisering van de politiek

De modernisering van het Amerikaanse politieke systeem betreft drie belangrijke en invloedrijke veranderingen: de rationalisering van het politieke gezag, de differentiatie van politieke instituties en de uitbreiding van politieke participatie (Huntington 2006, 93). Deze veranderingen hebben over de afgelopen eeuwen plaatsgevonden en hebben zowel de aard als de vorm van het politieke systeem grondig veranderd. Het Amerikaanse politieke systeem vindt haar oorsprong, net zoals zo veel zaken in Amerika, in Engeland. Om de gevolgen van de politieke modernisatie op de Amerikaanse politiek te kunnen begrijpen is Engeland dan ook het beginpunt.

Ten tijden van de emigratie van protestantse puriteinen in de 16de en 17de eeuw vanuit Engeland naar de Amerikaanse koloniën, bestond de inrichting van het politieke systeem in Engeland uit het zogenaamde Tudor systeem. Dit systeem is genoemd naar het invloedrijke Tudor geslacht, dat in deze periode in Engeland aan de macht was. Deze Tudor instituties vormden een overgangsvorm van de middeleeuwse politieke realiteit naar het moderne politieke systeem van natiestaten (Huntington 2006, 94). Het Tudor systeem was een overgangsvorm omdat het een aantal essentiële elementen van het middeleeuwse systeem in zich droeg. De belangrijkste hiervan zijn de organische relatie tussen de politieke instituties, het delen van functies door verschillende instituten en het machtsevenwicht dat hieruit voort komt, en de ondergeschiktheid van de wetgever aan fundamentele wetten (Huntington 2006, 96). Het Tudor regime was ‘modern’ omdat het gebaseerd was op de staat als entiteit, waarbij deze ‘nieuwe’ entiteit boven de kerk stond, loyaliteit genoot bij de mensen en een toenemend vermogen had om als uitvoerende macht op te treden (Huntington 2006, 96).

Terwijl het Tudor systeem in Engeland in de zeventiende eeuw werd vervangen door een modern politiek systeem hield dit in de Nieuwe wereld stand. De breuk tussen de Amerikaanse kolonisten en het Engelse moederland in 1775 was in feite dan ook een botsing tussen het oude Engelse Tudor regime en het moderne Engelse politieke systeem (Huntington 2006, 97). De Amerikaanse revolutie was geen revolutie om grote sociale veranderingen te bewerkstelligen, maar een conservatieve revolutie die was gestart om het moderne Engelse politieke systeem buiten de VS te houden (Keller 1987, 676; Orren en Skiwrenek 2004, 58). Hoewel de Amerikaanse Constitutie een aantal compromissen bevatte die praktisch van aard zijn door de politieke realiteit van dat moment, is deze grotendeels gebaseerd op het antieke Tudor systeem (Keller 1987, 677). De belangrijkste invloeden van het Tudor systeem op de

Amerikaanse politiek zijn de eerder genoemde organische relatie tussen de politieke instituties en de ondergeschiktheid van de wetgever aan fundamentele wetten.

2.2 Rationalisatie van autoriteit

De visie dat de wetgever ondergeschikt is aan fundamentele wetten, een visie die prominent aanwezig was in het Tudor systeem en vervolgens ook in het Amerikaanse politieke systeem, is een voortvloeiende uit de vermeende relatie die de mens heeft tot zijn omgeving (Huntington 1981, 14). In de middeleeuwen werden wetten gezien als externe normen en waarden die enkel aan de mens werden voorgeschreven en zodoende een beperking vormden op het menselijke handelen. De mens kon enkel met zijn rede deze fundamentele wetten ontdekken en hier vervolgens invulling aan geven (Huntington 2006, 99). Fundamentele wetten waren onder andere de wetten van God, de natuurwet en het gewoonterecht. Op basis van deze visie werd het parlement gezien als een instituut dat wetten afkondigt, niet dat wetten vervaardigt (Huntington 2006, 100).

Terwijl in Europa de moderne kijk op de wetenschap en het idee dat de mens door het toepassen van zijn rede zowel de fysieke als sociale wereld kon aanpassen aan kracht won, bleef in de VS de fundamentele wet zowel de bron van autoriteit als de beperking op het handelen van de mens (Huntington 2006, 98-99). In de VS bleef het oude Tudor systeem niet alleen in stand, Amerikanen gingen nog een stap verder door de fundamentele wetten in de Onafhankelijkheidsverklaring en de Constitutie te codificeren (Huntington 2006, 108). Het geloof dat er fundamentele wetten zijn die enkel door mensen kunnen worden ontdekt, de Constitutionele stroming, is volgens onder andere Huntington (1981, 14) naast de protestante erfenis één van de meest invloedrijke dogma's in de Amerikaanse geschiedenis.

Deze visie op het recht had grote gevolgen voor de handelingsvrijheid van de Amerikaanse wetgever en op welke wijze de politieke structuur werd ingericht. De mogelijkheid tot handelen door de politieke actoren wordt beperkt tot de ruimte die wordt geboden door de fundamentele wetten, als deze ruimte te beperkt is kan dit conflicten met de verantwoordelijkheden van politici ten opzichte van hun functie en electoraat. Om de fundamentele wetten te beschermen tegen overheersing door een deelbelang en om radicale veranderingen onmogelijk te maken, is er in de Amerikaanse politieke structuur geen institutionele soevereiniteit. De fundamentele wetten zijn tenslotte soeverein, niet de menselijke instituties.

2.3 Fundamentele wetten

De notie dat er fundamentele wetten zijn die de Amerikaanse samenleving en politiek sturen is niet onomstreden. In het begin van de twintigste eeuw kwam Charles Beard (1913) met zijn beroemde boek *An Economic Interpretation of the Constitution* waarin hij stelde dat de VS net als veel andere landen door klassentegenstellingen werd gedreven. De oorsprong hiervan was volgens Beard te vinden in *Federalist Paper* nummer tien van Madison (Huntington 1981, 5). Later in de 20ste eeuw kwam de pluralistische theorie op. Deze theorie gaat uit van een overheid die als een 'raamwerk' functioneert voor de aanwezige maatschappelijke krachten (Huntington 1981, 6). Het meest geaccepteerd is echter het 'Consensus Paradigma'. Deze theorie is gebaseerd op het principe dat er in de VS politieke waarden zijn waarover een consensus heerst en die een ideologisch raamwerk vormen waarin een beperkte ruimte bestaat om kwesties te behandelen (Huntington 1981, 6-7). Volgens Huntington (1981, 29) liggen de principes die de essentie vormen van de 'Consensus Paradigma' aan de basis van de Amerikaanse politieke identiteit.

De essentiële politieke overtuigingen die onderdeel zijn van de Consensus Paradigma en die de Amerikaanse overheid beteugelen en leiden zijn volgens Huntington (1981, 22) de fundamentele wetten, de notie van volksoevereiniteit en het legaliteitsbeginsel. De fundamentele wetten zijn voornamelijk de Lockeaanse beginselen als vrijheid, gelijkheid, individualiteit, recht op bezit, democratie en de rechtsstaat (Huntington 1981, 14). De genoemde consensus kan met recht een liberale consensus worden genoemd. De Amerikaanse politiek is dan ook niet vrij van waarden, zoals sommige commentatoren beweren. Waarden spelen wel degelijk een belangrijke rol in de Amerikaanse politiek, maar over het algemeen minder in de daadwerkelijke invulling van de wetten en meer in het vormgeven van het politieke systeem (Huntington 1981, 9).

Het voortbestaan van de liberale consensus is niet slechts te wijten aan het feit dat deze op brede wijze wordt gedragen, maar ook omdat er in de VS altijd veel horizontale en verticale mobiliteit is geweest. Dit heeft lang gewerkt als een rem op sociale spanningen. Hiernaast is er in het Amerikaanse systeem voldoende ruimte voor politici om dagelijkse problemen op te lossen. Volgens Andrew Vincent (1998, 233) kan deze ruimte het beste als 'economisch reductionistische politiek' omschreven worden. De kwesties die behandeld kunnen worden, zijn terug te brengen tot economische vraagstukken of tot de vraag wie er burger is en het recht heeft om mee te mogen delen in het economisch succes (Keller 1987, 681). Het gevolg hiervan is een staat die volgens Keller uitsluitend *transactioneel* te werk gaat, niet *transformationeel*.

Een politiek systeem dat voornamelijk gebaseerd is op economisch reductionisme is wel een hele veilige manier van conflicten oplossen. Er hoeft nooit tegen de fundamentele overtuigingen van een persoon in te worden gegaan, het betreft enkel het verdelen van de beschikbare materiële welvaart. De verliezer van nu heeft altijd het vooruitzicht dat hij in de toekomst gecompenseerd kan worden voor de geleden verliezen (Vincent 1998, 235).

Nadeel van een politiek systeem gebaseerd op economisch reductionisme is dat kwesties die uitsluitend normatief zijn uitermate lastig kunnen worden 'verwerkt'. Volgens Morton Keller (1987, 683) zijn de grote moeite die de Amerikaanse politiek had met het vinden van een oplossing voor de slavernij, en het politieke vraagstuk of de legitimiteit van de staat afkomstig was van de bevolking als één natie of van de afzonderlijke staten, de meest treffende voorbeelden van de beperkingen van dit systeem. Ook de voor Europa relatief eenvoudige wetswijzigingen als het verbieden van kinderarbeid en alcohol waren in de VS lastige opgaven. Een verbod op alcohol moest in de VS zelfs eerst in de constitutie worden geschreven voordat dit van kracht kon worden (Keller 1987, 687). Kwesties die enkel via 'positieve normatieve wetgeving' konden worden opgelost, werden dan ook vaak door de politiek vermeden tot de situatie echt niet meer houdbaar was. Omdat een ieder is vrij om zijn of haar leven naar eigen inzichten in te vullen wordt in de Amerikaanse politiek geprobeerd om te vermijden aan burgers op te leggen hoe zij zich dienen te gedragen.

De weerstand tegen het concept dat de staat doormiddel van normatieve wetgeving de samenleving hervormt vormt geen probleem zolang de individuele belangen en het collectieve belang congruent zijn. Zolang het verwezenlijken van individuele belangen tot een collectieve verbetering leidt functioneert dit systeem naar behoren. Een dynamiek die volgens Adam Smith te allen tijde opgaat. De enige taak van de overheid is om de natuurwet te beschermen en deze haar werk te laten doen. Het automatische gevolg is dat de situatie voor de gehele samenleving wordt verbeterd (Hardin 1968, 1245; Vincent 1998, 225). Het Amerikaanse politieke systeem is dermate gefundeerd op het idee van Smith dat individuele en collectieve belangen overeen komen, dat wanneer dit niet het geval is de politiek de grootste moeite heeft om hiermee om te gaan (Vincent 1998, 236). De liberale waarden als vrijheid, gelijkheid en individualiteit worden dan bijna onneembare obstakels voor het vinden van een oplossing.

Het vinden van een oplossing voor de klimaatcrisis wordt door de liberale consensus momenteel belemmerend omdat er een discrepantie is tussen het individuele en collectieve belang. Er is op zijn minst sprake van een spanning tussen het individuele belang en het collectieve belang. Omdat de voordelen van economische ontplooiing voor het individu zijn en de consequenties hiervan voor de samenleving, ontstaat er een *Tragedy of the Commons* of

een *Prisoner's Dilemma*⁸ waarbij het resultaat vanuit het collectief gezien suboptimaal is (Vincent 1998, 231). Ook is het niet mogelijk om deze kwestie tot een louter economische kwestie te reduceren. De onzekerheden die gepaard gaan met de klimaatcrisis maken het bijna onmogelijk om een betrouwbare kosten-bate analyse te maken en vereisen een mentaliteit die het beste te typeren is als 'geloof'.

Zelfs wanneer het klimaatprobleem tot een puur economisch vraagstuk terug te brengen zou zijn, dan geeft dit nog problemen. Door de schaarste die ten grondslag ligt aan de ecologische crisis ontstaat er een *zero-sum game*. Het gaat niet langer over het verdelen van economische groei, maar om het herverdelen van wat de Amerikaanse burgers nu als hun bezit zien (Vincent 1998, 235). Hierdoor botst het oplossen van het klimaatprobleem onvermijdelijk met de liberale uitgangspunten zoals recht op bezit en vrijheid.

De Liberale consensus in de VS heeft er volgens Giddens (2009, 117) toe geleid dat overheidsbeleid alleen maar geformuleerd kan worden op basis van het *harm* principe: wetgeving met als doel het beperken van de schade aan de belangen van anderen. Het *harm* principe is door de onzekere oorzaak-gevolg relatie echter lastig toepasbaar op het klimaatprobleem. Het klimaatprobleem kan enkel door normatieve wetgeving bestreden worden (Giddens 2009, 117). Dit type normatieve wetgeving druist echter weer in tegen fundamentele waarden als het recht op bezit en individuele autonomie.

2.4 Differentiatie van structuren

De consensus in de Amerikaanse samenleving dat er fundamentele wetten zijn die de overheid zowel sturen als beperken, heeft ook grote invloed gehad op de mate van centralisatie van het politieke systeem en de differentiatie van functies. Deze consensus heeft er voor gezorgd dat er in de Amerikaanse samenleving bijna nooit op grote schaal veranderingen in de fundamentele waarden van de samenleving gemaakt hoefden te worden. Grootscheepse ingrepen in de sociale verhoudingen waren tevens bijna onmogelijk om te bewerkstelligen. De notie dat fundamentele wetten soeverein zijn, maakt het onwenselijk om een gecentraliseerde politieke macht te creëren met gedifferentieerde functies die deze fundamentele wetten kunnen aanpassen.

Volgens Alexis de Tocqueville (2003, 396) was het ontbreken van een democratische revolutie in de VS een cruciaal aspect van de politieke ontwikkeling. De VS was volgens hem een democratie zonder democratische revolutie. De VS had wel een revolutie doorgemaakt,

⁸ Een *Tragedy of the Commons* of een *Prisoner's Dilemma* is een setting waarbij individuen rationale keuzes maken met als doel om hun eigen nut te maximaliseren en welbewust een collectief suboptimaal resultaat accepteren.

maar dit was een conservatieve revolutie om de waarden van de liberale consensus te verdedigen tegen de moderne Engelse opvattingen (Huntington 1981, 49-50). De liberale stroming in de VS heeft hierdoor een cruciaal stadium van politieke modernisatie overgeslagen, te weten het revolutionaire en reactionaire stadium. In dit stadium reorganiseert de staat op basis van een ideaalbeeld en door middel van normatieve wetgeving de samenleving (Orren en Skiwrenek 2004, 57). Om dit te realiseren is het noodzakelijk om de politieke macht te centraliseren⁹ in één soevereine macht. Dit is evenwel een modernisatie van de politiek die in Amerika achterwege is gebleven (Tocqueville 2003, 612-614; Huntington 2006, 102)¹⁰. De andere belangrijke impuls tot centralisatie van politieke macht is doorgaans oorlog (Tocqueville 2003, 623). Door de specifieke geografische ligging van de VS heeft ook dit nooit plaats gevonden (Huntington 2006, 120).

In Europa centraliseerde de politieke macht gedurende de 17de eeuw door de moderne visie op politieke soevereiniteit en de noodzaak om de samenleving te reorganiseren. In invloedrijke werken als *Republic* van Bodin (1576) en *Leviathan* van Hobbes (1651) werd de loyaliteit van alle onderdanen aan een gecentraliseerde soevereine macht gelegitimeerd (Huntington 2006, 102). Deze centralisatie van politieke macht in een één soevereine politieke institutie is volgens Huntington (2006, 101) de meest elementaire verandering in het modernisatieproces van de politiek. De staat verving fundamentele wetten als de bron van legitimiteit en er ontstond een gecentraliseerde soevereine politieke macht die de vele afzonderlijke centra van macht van voorheen verving. Deze soevereine macht was lang niet overal hetzelfde. In Engeland was dit het parlement, op het continent was dit doorgaans een absolute monarch (Huntington 2006, 98).

Met deze centralisatie van macht vond ook een essentiële verschuiving van belangenbehartiging plaats en werd de staat geïntroduceerd als nieuwe entiteit die ook een bepaald belang behartigde (Huntington 2006, 106). De tot dan toe belangrijke groepen als lokale edelen, standen, de kerk en andere belangengroeperingen werden ondergeschikt gemaakt aan het collectieve belang dat door de staat werd vertegenwoordigd: de staat was soeverein en representeerde de gehele natie. Niet alleen waren alle maatschappelijke belangen ondergeschikt aan de staat, ook werden alle politieke instituties ondergeschikt gemaakt aan deze ene soevereine macht (Huntington 2006, 109). Edmund Burke verwoordde de functie

⁹ Politieke centralisatie kan op verschillende manier worden geïnterpreteerd. In deze scriptie gaat het enkel om de centralisatie van politieke macht, niet om fysieke centralisatie. Met centralisatie wordt dan ook altijd centralisatie van politieke macht bedoeld.

¹⁰ Waarbij toch opgemerkt moet worden dat Tocqueville dit meer dan honderd jaar voor Huntington al constateerde.

van het soevereine Engelse parlement op treffende wijze: “Parliament is a deliberative assembly of one nation, with one interest, that of the whole – where not local purposes, not local prejudices, ought to guide, but the general good, resulting from the general reason of the whole” (Burke zoals geciteerd in Huntington 2006, 107). Deze nieuwe politieke entiteit, een soevereine macht, diende het collectieve belang te behartigen, maar hoe dit precies ingevuld moest worden is niet eenduidig.

De politieke centralisatie in Europa vergrootte het vermogen van samenlevingen om een algemeen doel na te streven. Deze transitie naar gecentraliseerde politieke instituties die invulling kunnen geven aan het collectieve belang is volgens Huntington (2006, 28) het onderscheid tussen onderontwikkelde samenlevingen en ontwikkelde samenlevingen. De morele basis van de staat in complexe samenlevingen is namelijk gegrond in de noodzaak die er bestaat om het collectief belang vorm te kunnen geven. Het vermogen van een samenleving om collectieve doelen na te streven is het kenmerk van sterk ontwikkelde politieke instituties (Huntington 2006, 31). Een staat zonder centralisatie is niet capabel om het collectieve doel na te streven en is volgens Huntington (2006, 28) zelfs immoreel, want door niet te regeren vervult het de meest essentiële taak van de staat niet.

De centralisatie van het politieke gezag in een soevereine institutie veranderde ook de relatie van politici tot de constituerende delen. Waar voorheen de politieke macht verdeeld was over een scala aan instituties met allemaal hun eigen achterban en lokale of specifieke belangen, werd deze nu gecentraliseerd in één soevereine institutie (Huntington 2006, 106). Door deze centralisatie werd de kloof tussen de vertegenwoordigde en diens vertegenwoordiger in het besluitvormingsproces vergroot. De minder hechte relatie vergrootte de politieke ruimte voor de vertegenwoordiger om het individuele belang om te zetten in een collectief belang. Vertegenwoordigers werden minder gebonden aan het door hun achterban gegeven mandaat en konden meer acteren als ‘trustees’ (Wood 1994, 79-80).

De codificatie van fundamentele wetten in de Amerikaanse Constitutie is een goed voorbeeld van waarom de relatie tussen vertegenwoordiger en vertegenwoordigde niet altijd heel hecht dient te zijn. De Amerikaanse Constitutie werd in 1787 opgesteld in reactie op de tekortkomingen van de *Articles of Confederation*, de geldende constitutie van dat moment (Kesler 1987, 5). In deze *Articles* was er nauwelijks sprake van een federale overheid en vormden de staten de constituerende delen. Het gevolg was dat de afzonderlijke staten voornamelijk hun eigen belangen nastreefden, wat vaak ten koste ging van het collectieve belang en soms zelfs resulteerde in openlijke concurrentie tussen de staten (Milkis en Nelson 2008, 5-6). In de nieuwe constitutie werd er een federale overheid gecreëerd en ontstond

zodoende meer afstand tussen de vertegenwoordigers en hun achterban, waardoor het beter mogelijk werd om het collectieve belang te verwezenlijken.

Bij het opstellen van de nieuwe constitutie werd er ook heel openlijk en bewust een afstand gecreëerd tussen de politici en hun achterban, alles wat op de conventie werd besproken was geheim. Thomas Jefferson – niet aanwezig omdat hij ambassadeur in Frankrijk was – schreef dat hij dit een weezinwekkend besluit vond dat alleen kon worden genomen omdat de aanwezigen schijnbaar onwetend waren met betrekking tot de waarde van publieke politieke discussies (Milkis en Nelson 2003, 11). De geheimhoudingsplicht maakte het echter mogelijk dat op de conventie uiterst delicate kwesties werden besproken, politici vrijelijk van mening konden veranderen en delen van de constitutie niet apart konden worden beoordeeld maar alleen de gehele constructie. Madison zei later dat “no Constitution would ever have been adopted by the Convention if the debates had been made public” (Madison zoals geciteerd in Milkis en Nelson 2003, 11). Soms is de kloof die ontstaat tussen de politiek en zijn achterban door centralisatie noodzakelijk om de benodigde stappen te kunnen maken.

Het centraliseren van macht is overigens niet zonder gevaar. Het resultaat van centralisatie van politieke macht in Europa was dat een relatief kleine groep mensen, koning en adviseurs, president en kabinet of regering, grote macht konden uitoefenen op de rest van de samenleving (Huntington 2006, 115). Het doorslaan van de Franse revolutie in een bewind van terreur was volgens Tocqueville (2003, 624) een voorbeeld van hoe het centraliseren van macht kon eindigen in een dictatuur.

De decentralisatie van macht en verdeling van functies, zoals in de VS, resulteert in een rigide politiek systeem. Het vermogen van verscheidene politieke instituties, allemaal gebonden aan hun eigen mandaat van de kiezer, om een ongewenst wetsvoorstel te blokkeren maakt het voor een deelbelang zo goed als onmogelijk om via de overheid de sociale verhoudingen in de gehele samenleving te bepalen (Rozwenc 1963, 80). De liberale consensus is hierdoor bijna niet te doorbreken. Een bepaalde mate van inefficiëntie en het gebrek aan leiderschap zijn echter de prijs die betaald moet worden voor een dergelijk stelsel (Huntington 2006, 118; 1981, 96-97). Het gevolg is dat het collectieve belang ondervertegenwoordigd wordt in het Amerikaanse politieke systeem (Huntington 2006, 26).

De president is als enige vertegenwoordiger van het nationale belang in het Amerikaanse stelsel historisch gezien vaak de initiator van grote politieke, economische en sociale veranderingen (Huntington 1981, 94). Om dit te kunnen realiseren was er, gezien de functies van de president en de beperkte handelsruimte binnen de liberale consensus, vaak een herverdeling nodig van de functies binnen het politieke systeem. Het collectieve belang had

een krachtigere behartiger nodig, een president met relevante en bredere bevoegdheden. Samenvattend kan gesteld worden dat het bestaan van fundamentele wetten en een gedecentraliseerd systeem van macht niet samen gaan met een noodzaak tot veranderingen in zowel het politieke systeem als de samenleving. Structurele veranderingen komen doorgaans voort uit de doelgerichte acties van mensen en daarom dienen mensen, niet wetten, soeverein te zijn (Huntington 2006, 101).

Omdat alleen getracht kan worden om de klimaatcrisis te bezweren indien er structurele veranderingen in de samenleving worden aangebracht, die soms ook tegen het individuele belang in gaan, is een slagvaardige gecentraliseerde overheid essentieel. Er ontbreekt echter een gecentraliseerde macht in het Amerikaanse systeem en daarom zijn sociale veranderingen lastig door te voeren, helemaal wanneer deze ingaan tegen de fundamentele waarden van de maatschappij¹¹. De decentrale structuur van de Amerikaanse politiek maakt het ook onhaalbaar om het politieke systeem te moderniseren en zodoende, via een omweg, tot een oplossing voor het klimaatprobleem te komen. De liberale consensus legitimeert het decentrale politieke systeem, en dit politieke systeem beschermt op haar beurt weer de liberale consensus.

Het Amerikaanse systeem van diffuse politieke macht en gedeelde functies is dan ook vooral geschikt om de status-quo te handhaven (Huntington 2006, 101). Dat dit systeem zo succesvol kon zijn, komt vooral doordat de Amerikaanse samenleving zo modern was en niet hoefde te worden gemoderniseerd (Huntington 2006, 129). De politiek hoefde de samenleving niet drastisch te reorganiseren, het politieke systeem moest eerder een rem zijn op de sociale veranderingen. Het is echter de vraag of de Amerikaanse samenleving, met de ecologische crisis in het vooruitzicht, nog steeds als 'modern' kan worden bestempeld, en deze maatschappij niet op fundamentele wijze moet worden gereorganiseerd.

¹¹ Sociale veranderingen afgedwongen door de staat conflicteren per definitie met één van de fundamentele waarden van de Amerikaanse maatschappij, namelijk het geloof in onveranderbare fundamentele wetten. Hier wordt bedoeld op sociale veranderingen die ten koste gaan van andere fundamentele waarden als het recht op bezit en egalitarisme.

Hoofdstuk 3

3.1 Politieke participatie

Het ontbreken van een Feodaal stelsel in de VS zorgde voor een moderne samenleving waarin maatschappelijke krachten waren verdeeld over personen en niet over standen of geslachten. Deze hoge mate van sociale harmonie maakt het mogelijk om binnen het ouderwetse Tudor systeem politieke kwesties om te zetten tot regeltechnische, juridische of economische kwesties (Huntington 2006, 125). Het ontbreken van rivaliserende maatschappelijke krachten maakte het invoeren van democratische instituties ook relatief eenvoudig in de VS (Huntington 2006, 128). In Europa kon de politieke macht pas bij het volk neergelegd worden nadat de politieke macht van ondemocratische instituties als koningen en standen was gebroken door revoluties. In de VS dreigde, voor de revolutie van 1775, de moderne egalitaire indeling van de samenleving te worden verstoord door de usurpatie van macht door de Engelse kroon. Maar Amerika werd onafhankelijk en daarmee verdween de kroon geheel als legitieme bron van macht. Het volk was de enige resterende legitieme bron van macht en de democratie was veilig gesteld (Huntington 2006, 93).

Omdat volkssoevereiniteit een concept is dat op vele wijzen kan worden geïnterpreteerd is democratie in de VS te combineren met de andere elementen van de Liberale Consensus, zoals fundamentele wetten. De stem van het volk is bijna net zo lastig waarneembaar als de stem van God. Het is een latente en passieve stem, maar tegelijkertijd wel de ultieme autoriteit (Huntington 2006, 106). Als ultieme autoriteit heeft het Amerikaanse volk de politiek altijd aangestuurd, in tegenstelling tot in Europa, waar de politiek de maatschappelijke krachten op bepalende momenten heeft moeten reorganiseren (Huntington 2006, 129). De klimaatcrisis is echter een dusdanig probleem dat het uiterst onzeker is of de traditie dat de Amerikaanse maatschappij de politiek kan aansturen in stand kan worden gehouden.

3.2 De egalitaire samenleving

De beste analyse van de Amerikaanse samenleving is ook één van de eersten. In *De la démocratie en Amérique* maakt Alexis de Tocqueville al in 1835 een analyse van de samenleving in de nieuwe republiek die vandaag de dag niet alleen nog steeds relevant is, maar zelfs verbazingwekkend accuraat. Centraal in zijn tweede boek staat het feit dat de VS een democratisch samenleving is zonder dat deze een democratische revolutie hoefde te ondergaan (Tocqueville 2003, 396). Hiermee ging hij verder met het analyseren wat de gevolgen van democratie en egalitarisme waren op de Amerikaanse samenleving.

Volgens Tocqueville is een van de essentiële karakteristieken van een egalitaire samenleving het beeld dat mensen hebben over kennis. Egalitarisme gaat gepaard met weerstand tegen bovennatuurlijke kennis. Mensen zoeken naar waarheden in zichzelf, of in mensen die hetzelfde zijn als zij. Ideeën dienen in ieder geval verklaard te worden vanuit de mens, niet gebaseerd op tradities of dogma's (Tocqueville 2003, 398). Hierbij gaat het niet enkel om de moderne kijk op wetenschap, maar ook over hoe mensen in hun alledaagse leven handelen. Mensen nemen wat zij in hun eigen alledaagse omgeving zien voor waar aan en projecteren dat vervolgens op de gehele samenleving (Tocqueville 2003, 402).

Het idee dat mensen aan anderen zouden kunnen opleggen wat waar is, zoals in een aristocratie, is ongepast in een egalitaire samenleving (Tocqueville 2003, 394). Een politiek die mensen vrij laat om zelf hun leven in te richten is één van de essentiële elementen van een egalitaire democratie. Normatieve wetgeving impliceert tenslotte ongelijkheid (Tocqueville 2003, 463). Dit betekent niet dat de egalitaire mens helemaal geen ideeën meer van buiten zichzelf accepteert. De mens is van nature afhankelijk van ideeën van anderen, aangezien het onmogelijk is om over alles een eigen mening te vormen. Er is altijd een autoriteit die het leven van iedereen beïnvloedt (Tocqueville 2003, 398). Het is ook niet zo dat denkbeelden er niet meer toe doen in een egalitaire samenleving. Gemeenschappelijke ideeën over het goede leven zijn volgens Tocqueville (2003, 397) noodzakelijk voor een gemeenschap. Waar de dominante ideeën vandaan komen is alleen anders in een egalitaire samenleving dan in een aristocratie.

In een standenmaatschappij waren ideeën over het algemeen afkomstig van de 'superieure' mensen, de aristocraten. In een egalitaire samenleving is er geen aristocratische stand meer, maar er zijn nog wel 'superieure' mensen, bijvoorbeeld de leiders van gemeenschappen en succesvolle zakenmensen (Tocqueville 2003, 399). Of een idee voor waar wordt aangenomen, is echter niet langer afhankelijk van waar het vandaan komt, maar wordt bepaald door hoeveel mensen dat idee voor 'waar' nemen (Tocqueville 2003, 399). De waarheid schuilt volgens Tocqueville in een democratie uitsluitend in de grote getallen. De dominante notie van één of enkele personen, zoals in een aristocratie, is vervangen door die van de meerderheid. Mensen zijn nog steeds onderdanig, alleen is er in egalitaire samenlevingen een nieuwe meester: te weten de publieke opinie (Tocqueville 2003, 400).

De publieke opinie als nieuwe intellectuele autoriteit is volgens Tocqueville zeker niet minder gevaarlijk dan de dominante opinie van aristocraten. Omdat mensen eerder geneigd zijn om te erkennen dat een meerderheid gelijk heeft dan dat de ideeën die gepresenteerd worden door een aristocraat correct zijn. Op deze manier kan deze intellectuele autoriteit zelfs

nog onheilspellender zijn (Tocqueville 2003, 400). Volgens Tocqueville denken mensen in een egalitaire samenleving niet meer kritisch na, maar conformeren zij zich enkel aan de meerderheid. Dit leidt tot acceptatie van slecht doordachte ideeën en het verdwijnen van afwijkende overtuigingen.

In een aristocratie hebben verschillende, onafhankelijke aristocraten de macht om hun ideeën aan anderen op te leggen (Tocqueville 2003, 631). De opinie van de meerderheid is daarentegen het enige dat over is in een egalitarisme. Despotisme van een dominante opinie, de opinie van de meerderheid, is volgens Tocqueville eenvoudiger te bewerkstelligen in een egalitaire samenleving dan in een aristocratische maatschappij. Deze vorm van totalitarisme is ook veel krachtiger en lastiger te bestrijden. De publieke opinie is als een soort mist, het is overal en nergens. Volgens Tocqueville (2003, 630) onderdrukt de publieke opinie niet alleen mensen, het ontdoet mensen van de unieke eigenschappen die ze tot mens maakt.

De algemeen geaccepteerde publieke opinie die Tocqueville (2003, 483) overal ontwaarde en als dreigend beschouwde, was dat individuele economische belangen voor iedereen bepalend waren¹². Tocqueville verbaasde zich niet alleen over de haast waarmee Amerikanen meer welvaart nastreefden, terwijl ze al een hoge mate van materiële welvaart bezaten, maar ook hoe dominant deze motieven en belangen waren bij het bepalen van het algemene beleid (Tocqueville 2003, 609). Private economische belangen leken de collectieve belangen niet alleen te beheersen, maar dat deze belangen sturend dienden te zijn leek ook een algemeen geaccepteerde sociale norm (Tocqueville 2003, 483). De stelling van Smith dat het nastreven van eigenbelang tot collectieve verbetering zal leiden, lijkt hier tot een cultureel dogma te zijn verheven.

Over hoe schadelijk het kan zijn als individuele economische belangen altijd leidend zijn was Tocqueville onwetend. In de meeste landen moest de industriële revolutie immers nog tot wasdom komen. Maar hoe geaccepteerd de notie was dat individuele belangen boven de collectieve belangen staan was voor Tocqueville wel al compleet duidelijk. Ruim een eeuw later kon Hannah Arendt (1998), terugkijkend op de menselijke ontwikkeling in de 19de en 20ste eeuw, de politiek filosofische ontwikkelingen die Tocqueville al waarnam vollediger weergeven.

¹² In een egalitaire samenleving ontlenen volgens Tocqueville mensen hun status aan het vermogen tot consumeren. De *status anxiety* die hierdoor ontstaat creëert een dynamiek van relatieve rijkdom die nimmer voldoende kan zijn. Het gevolg is een algemene en ongebreidelde passie voor materiële welvaart.

3.3 De economische dominantie

Hannah Arendt deelt een groot deel van de constatering van Tocqueville. Zo is er overeenstemming over het feit dat egalitaire samenlevingen nog wreder en overheersender zouden zijn dan aristocratische maatschappijen (Arendt 1998, 40). Ook is Arendt het er mee eens dat de druk die grote groepen mensen op anderen uitoefenen tot conformisme leidt. Despotisme, dan wel door de meerderheid dan wel door enkelen, ligt altijd op de loer (Arendt 1998, 43). Beide denkers zien ook in dat de omstandigheden van de mens bepalend zijn voor het menselijke gedrag, niet de natuur van de mens. In de natuur van de mens schuilde volgens Arendt zowel de oorzaak als de mogelijke oplossing van het probleem (Canovan 1994, 104). Als eindig wezen is de mens gebonden aan de onontkoombaarheden van het leven als het consumeren van water en voedsel. De mens is van nature echter ook uniek en kan daarom altijd opnieuw beginnen en zijn omstandigheid wijzigen.

Arendt en Tocqueville verschillen echter van mening als het gaat om welke maatschappelijke omstandigheden tot een monolithische, verstikkende maatschappij hebben geleid. Waar Tocqueville egalitarisme als oorzaak ziet van het nastreven van economische eigenbelangen als algemeen aanvaarde norm, ziet Arendt de verheerlijking van ‘Labor’ (arbeid) in de moderne tijd als oorzaak van egalitarisme en daarmee katalysator van de transformatie (Arendt 1998, 4). Onder Labor schaart Arendt alle activiteiten die de mens uitvoert als slaaf van zijn noodzakelijke behoeftes (Arendt 1998, 83-84). Deze activiteiten zijn niet alleen noodzakelijk, ze worden ook gekenmerkt door een eindeloze cyclus van productie en consumptie (Arendt 1998, 94). Productie in het industriële tijdperk vindt op een dermate grote en massale schaal plaats dat zelfs het productieproces onderdeel is geworden van de consumptie (Arendt 1998, 96). Omdat deze cyclus, net als het natuurlijke proces van groei en vergaan, geen einde heeft – iedere cyclus vormt immers het beginpunt van de volgende – blijft alleen het proces uiteindelijk over (Arendt 1998, 98).

Een andere kenmerk van het moderne productieproces is het belang van efficiëntie en dit heeft tot gevolg gehad dat zowel de mens zelf als de publieke ruimte geheel is omgevormd. Onder druk van het steeds omvangrijker en invloedrijker wordende vergaarde kapitaal, kwam een oneindige behoefte tot economische efficiëntie op gang die tot dan toe ongekend was. Mensen moesten identiek en vervangbaar zijn om elkaar in het economische proces naadloos te kunnen vervangen (Gellner 2008, 24). Diversiteit werd een belemmering op de economische groei. Iedereen moest bijvoorbeeld dezelfde basiskwaliteiten hebben, dezelfde taal spreken en dezelfde rationeel calculerende denkwijze hebben (Canovan 1994, 119). Gedreven door een economische dynamiek ontstond er zodoende een dominante publieke

opinie waaraan niet alleen iedereen zich om economische redenen diende te conformeren, maar die ook aansluit bij de menselijke natuur van productie en consumptie.

Omdat de drang tot voortbestaan in de natuur van de mens zit, en daarom ook de drang om te voorzien in de noodzakelijkheden van het leven, is het niet verwonderlijk dat op het moment dat Labor een publieke aangelegenheid werd, deze activiteit dermate dominant werd dat alle andere kwesties uit de publieke ruimte werden verdrongen. Het onvermijdelijke gevolg is dat de politiek is gedegradeerd tot een management van ons collectieve levensproces (Canovan 1994, 118). De institutie dat onze collectieve belangen moet behartigen en helpen vorm geven, de politiek, werd vanaf dat moment gedomineerd door de individuele economische belangen van mensen (Arendt 1998, 69). Het waren tenslotte enkel deze economische belangen die de mensen in een samenleving nog met elkaar deelden. Niet-economische idealen zijn allemaal secundair geworden en worden niet door alle mensen in de samenleving gedeeld.

In Europa is er nog de herinnering aan de 'publieke ruimte' van tijdens het Romeinse rijk die gebaseerd was op ideeën. In de VS bestaat er echter geen gelijksoortige traditie. Op het moment dat de publieke ruimte na de middeleeuwen weer gestalte kreeg was deze in de VS dan ook uitsluitend een economische ruimte. De opkomende markteconomie had een groot deel van de bevolking geabsorbeerd en materialistische belangen waren niet langer een private aangelegenheid maar een semipublieke aangelegenheid geworden. Op basis van deze gemeenschappelijke economische belangen en waarden werd een nieuwe staat gesticht. Dat deze staat het beschermen van economische activiteiten als hoofddoel had is dan ook niet verwonderlijk (Canovan 1994, 118).

De publieke ruimte in de VS is geen authentieke publieke ruimte omdat deze individuen niet in staat stelt om hun niet-economische verscheidenheid en uniekheid te tonen. Deze ruimte is juist het toonbeeld geworden van de private belangen die een ieder heeft op het gebied van het produceren en consumeren. Mensen zijn alleen verbonden omdat hun individuele belangen en behoeftes hetzelfde zijn geworden en omdat deze belangen het beste collectief behartigd kunnen worden, niet omdat ze een gemeenschappelijke samenleving vormen. (Canovan 1994, 117). De publieke ruimte die ooit de mens in staat stelde om zijn of haar unieke identiteit te tonen, heeft door de dominante economische rationale zodoende een egocentrische en conformistische invloed op de mensen gekregen.

De nieuwe samenleving - zowel het private als publieke deel - is ingesteld op het behartigen en bevredigen van economische belangen, waardoor er geen ruimte meer is voor alles wat niet samenvalt met deze belangen. De opvatting van Smith dat het individueel

belang in overeenstemming is met het collectieve belang, is hier in de praktijk gebracht. De egalitaire samenleving en een politiek van economisch reductionisme heeft de VS in de afgelopen eeuwen in materialistisch opzicht veel opgeleverd. Maar om de klimaatcrisis het hoofd te kunnen bieden zijn verstrekkende maatschappelijke veranderingen onontkoombaar. Hoe dit gerealiseerd moet worden en wie dit mag doen, is een kwestie waarin Tocqueville en Arendt over van mening verschillen.

3.4 Politiek leiderschap

Het traditionele Amerikaanse politieke systeem functioneerde lang naar behoren omdat er een brede liberale consensus bestond die ingrijpen in de samenleving overbodig maakte. De moderne maatschappelijke krachten in de Amerikaanse samenleving stuurden de politiek: de politiek hoefde de samenleving niet te moderniseren. Het klimaatprobleem kan echter niet worden opgelost als de waarden en normen van burgers niet ingrijpend herzien worden. Individuele economische belangen overheersen in de Amerikaanse samenleving en als gevolg van de multidimensionaliteit van het klimaatprobleem veranderen de voorkeuren van mensen nauwelijks, ondanks de consequenties van hun gedrag. De politiek is hierdoor gedwongen om in te grijpen in de samenleving, een in Amerika uitermate controversiële handeling.

Over de relatie van de politiek met haar burgers en rol van de politiek verschillen Arendt en Tocqueville van mening. Beide denkers gaan uit van het Aristotelianse idee van vrijheid door politieke participatie en vrezen dat het collectieve belang wordt overschaduwed door het individuele belang (Danoff 2012, 117, 121). Waarom burgers precies betrokken zouden moeten zijn bij de politiek en wat precies de rol van politiek leiderschap behoort te zijn om het individuele en collectieve belang te congrueren wordt door hen echter volkomen anders benaderd.

Fundamenteel in de visie van Arendt op politieke participatie is de vrees voor totalitarisme, dat wil zeggen een ideologisch gedreven staat die de gehele samenleving tot in alle uithoeken overheerst. De relatie tussen burgers en de staat is volgens Arendt buitengewoon delicaat. Burgers moeten zeker participeren in het zelfbestuur van hun gemeenschap, maar moeten tegelijkertijd niet beïnvloed worden door de overheid. Burgers zouden in eerste instantie moeten participeren in de politiek omdat dit intrinsiek waardevol is, ongeacht de resultaten wordt het leven van een ieder verrijkt door politiek participeren (Canovan 1994, 229). Daarnaast moeten burgers ook participeren in het zelfbestuur omdat dit de kwaliteit van de politiek ten goede komt (Danoff 2012, 122). Deze participatie mag er echter niet toe leiden dat burgers zich gaan schikken naar het belang dat de staat nastreeft. Als

volwassen mensen weten zij al wat ‘juist’ is en zijn ze in staat om hun eigen beslissingen te maken. Teveel sturing door de staat is daarom per definitie onjuist. Politieke handelingen mogen enkel volgen uit de invloeden vanuit de samenleving (Danoff 2012, 118).

Arendt realiseert zich dat niet alle burgers altijd zullen participeren in de politiek om het collectieve belang na te streven. Voornamelijk mensen die in (relatieve) armoede leven zullen proberen om met behulp van politieke participatie hun individuele situatie te verbeteren. Dit kan voorkomen worden door er voor te zorgen dat burgers de republiek, en daarmee het collectieve belang, boven zichzelf plaatsen (Canovan 1994, 231). Hoe deze republikeinse educatie precies moet worden ingevuld en wie deze moet initiëren wordt door Arendt in *The Human Condition* niet nader toegelicht. Het is ook onduidelijk waarom het aan burgers aanleren dat het collectieve belang boven het eigen belang moet worden geplaatst geen vorm van politieke indoctrinatie is.

Volgens Tocqueville kan een egalitaire samenleving echter niet zonder krachtig politiek leiderschap. De verticale afhankelijkheden in aristocratische samenlevingen zorgt er voor dat belangen door de samenleving heen lopen en grotendeels in overeenstemming zijn. In een democratie valt deze verticale relatie weg en kunnen er discrepanties ontstaan tussen het individuele en collectieve belang (Tocqueville 2003, 467). Politieke educatie door participatie van burgers is noodzakelijk om dit gevaar te voorkomen. Als burgers participeren in het besturen van de gemeenschap zullen ze kunnen zien hoe het collectieve belang hun eigen belangen dient en zullen ze hun visie aanpassen (Tocqueville 2003, 470). Politieke participatie is dus voornamelijk een middel om er voor te zorgen dat het individuele en collectieve belang overeenkomen.

Educatie van burgers door politieke leiders is een elementair onderdeel van republicanisme (Tocqueville 2003, 485). Politiek leiderschap om de klimaatcrisis af te wenden is noodzakelijk om het individuele belang, economische verbetering, en het collectieve belang, het afwenden van de klimaatcrisis, te vereenzelvigen. Burgers ondervinden de consequenties van hun gedrag nauwelijks en hierdoor zal de discrepantie tussen het individueel en collectieve belang niet vanzelf verdwijnen. De politiek zal moeten proberen om burgers te laten inzien dat het collectieve belang, het afwenden van de klimaatcrisis, in hun eigen individuele belang is. Politiek leiderschap is daarom onvermijdbaar om de klimaatcrisis af te wenden.

Arendt heeft gelijk dat het niet zonder gevaren is indien een staat haar burgers vertelt wat het collectieve belang zou moeten zijn. Het probleem met deze opvatting is, zoals Arendt zelf ook toegeeft, dat de ideeën die mensen hebben normaliter door hun omgeving worden

beïnvloed (Arendt 1998, 39-40). In Arendt's gedachtegang is dit voornamelijk de dominante invloed van de economische rationale. Hoe burgers, gezien hun natuurlijke drang om mee te doen aan de consumptie economie, nog een echt eigen en uniek standpunt kunnen innemen is onduidelijk. Zoals Tocqueville (2002, 400) stelde, de mens zal altijd onderdanig zijn aan ideeën van buiten en het is enkel de vraag waar deze ideeën vandaan komen. Of het collectieve belang opgemaakt wordt door de dominante economische rationale of door de staat is beide niet optimaal, maar om tot een oplossing voor het klimaatprobleem te komen is volgens Jacobs en Jones (2006, 463) de staat toch te prefereren boven de markt. De werking van de markt is immers alleen onderhevig aan de koopkrachtige vraag en kent geen intrinsieke morele begrenzingsen.

De aversie van Arendt tegen een staat die haar burgers waarden en normen oplegt is begrijpelijk gezien de geschiedenis in de eerste helft van de twintigste eeuw. Arendt (1998, 109-110) ziet de overheid dan ook enkel als een middel om samenlevingen tegen zichzelf te beschermen, niet als een van de mensen losstaande bron van 'goed'. Maar gezien het feit dat er aan het verlangen van mensen om een ongebreidelde economische groei te realiseren nog geen einde lijkt te komen, zullen de beschadigingen ook niet stoppen. De voorspellingen over de toekomstige toestand van het milieu worden dan ook steeds somberder. Als mensen de leefwereld van zichzelf en anderen ernstig aantasten zonder dat ze dit inzien, heeft de politiek geen andere optie dan te interveniëren.

Gezien de aard van het klimaatprobleem is het volgens Giddens (2009, 7) dan ook de politiek die hier een oplossing voor moet zien te vinden. Huntington (2006, 28) gaat zelfs nog verder door te stellen dat een staat die geen invulling geeft aan het collectieve belang en deze niet behartigt, moreel gezien niet legitiem is. De complexe problemen, zoals de klimaatcrisis, waar samenlevingen tegenwoordig mee worden geconfronteerd creëren de noodzaak dat de politiek niet alleen het collectieve belang vorm geeft, maar dit ook actief uitdraagt. President Obama heeft gezien de dominante economische rationale – en het onvermogen van andere politieke instituties om daadkrachtig op te treden – geen andere optie dan het tonen van politiek leiderschap om zodoende het individuele belang van alle Amerikanen te behartigen.

Conclusie

Door de toename van de concentratie klimaatgassen in de atmosfeer neemt de gemiddelde temperatuur langzaam toe. Hoewel de gevolgen hiervan groot zullen zijn is het klimaatbeleid in de meeste landen niet afdoende. Zeker in de VS blijft het klimaatbeleid achter bij andere liberale democratieën. Op 12 februari leek hier verandering in te komen toen President Obama in zijn *State of the Union* aangaf dat het lang genoeg had geduurd en dat hij overwoog om eenzijdig een *Cap-and-trade* systeem te implementeren. De centrale vraag die in deze scriptie is onderzocht luidt dan ook: Op basis van welke overwegingen is President Obama gerechtvaardigd om de politieke ruimte te nemen die de Amerikaanse Constitutie hem laat om eenzijdig een *Cap-and-trade* systeem in te voeren?

Cruciaal in het beantwoorden van deze vraagstelling is de notie dat de verantwoordelijkheden van de staat in een moderne samenleving veel meer zijn dan enkel het beschermen van bezit. Gezien de complexe problemen waar mensen in de huidige samenleving mee geconfronteerd worden, is de legitimiteit van de staat ook gebaseerd op het vermogen van de staat om het individuele belang van mensen te dienen door middel van het formuleren, agenderen en behartigen van het collectief belang. De staat zou in deze tijd dan ook niet alleen haar traditionele verantwoordelijkheid als neutrale arbiter moeten vervullen, maar juist het proces van vooruitplannen en het convergeren van individuele en collectieve belangen moeten faciliteren. De klimaatcrisis is een kwestie die enkel opgelost kan worden als dit laatste daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

President Obama's opvatting lijkt te zijn dat het bezweren van de klimaatcrisis tot de verantwoordelijkheden van de overheid behoort. Politici die zich verantwoordelijk voelen om een complexe kwestie op te lossen worden over het algemeen gerespecteerd, ook in Amerika, maar het toe-eigenen van de bevoegdheden om dit daadwerkelijk te kunnen realiseren ligt gevoelig. Juridisch gezien mag de Amerikaanse Constitutie de ruimte laten om bevoegdheden te herverdelen op basis van praktische overwegingen, maar vanuit de Amerikaanse cultuur is er echter weerstand tegen de overdracht van bevoegdheden aan de federale overheid en in het bijzonder de uitvoerende macht.

Aannemend dat het de verantwoordelijkheid van de gehele politiek is om een oplossing te vinden voor de dreigende klimaatcrisis, zijn het de competenties en aspiraties van de afzonderlijke politieke instituties die bepalen hoe de bevoegdheden over deze instituties verdeeld dienen te worden. De competenties en aspiraties van de politieke instituties zijn in een dynamisch politiek systeem per slot van rekening de sturende principes voor de allocatie

van de bevoegdheid tot handelen om de klimaatcrisis af te wenden. Geconcludeerd kan worden dat de huidige verdeling van bevoegdheden over de Amerikaanse politieke instituties inadequaat lijkt om de klimaatcrisis te kunnen bezweren, voornamelijk omdat het Amerikaanse politieke systeem essentiële ontwikkelingen als centralisatie en differentiatie heeft overgeslagen.

De belangrijkste ontwikkeling in de modernisatie van de politiek is de verandering in de veronderstelde relatie van de mens tot zijn omgeving geweest. De traditionele visie dat de mens enkel ontdekker kon zijn van fundamentele wetten werd langzaam vervangen door de overtuiging dat de mens zowel zijn fysieke als sociale omgeving kon aanpassen. Het Amerikaanse politieke systeem is echter nog steeds gefundeerd op het beginsel van fundamentele wetten, wetten die zowel bron van autoriteit zijn als de beperking vormen op het handelen van de mens. De overtuiging dat er fundamentele wetten zijn, is naast de protestante erfenis wellicht het meest invloedrijke dogma in de Amerikaanse geschiedenis. Over de specifieke invulling van deze fundamentele wetten is er een breed gedragen consensus in de Amerikaanse samenleving.

De Lockeaanse beginselen van vrijheid, gelijkheid, individualiteit, recht op bezit, democratie en de rechtsstaat vormen tezamen een liberale consensus. Deze liberale consensus stuurt niet alleen de Amerikaanse politiek, maar beperkt ook de ruimte voor politici om te handelen. Het beperkende karakter van deze consensus komt vooral tot uitdrukking als er een discrepantie ontstaat tussen de individuele en collectieve belangen. Essentiële waarden van de liberale consensus zoals vrijheid en het recht op bezit conflicteren ook met normatieve of herverdelende wetgeving. Het oplossen van de klimaatproblemen vraagt echter om dergelijke wetgeving. De oorzaak-gevolg relatie is bij het klimaatprobleem dermate verbroken dat enkel als de politiek het collectieve belang vormgeeft en voldoende behartigd er tot een adequate oplossing kan worden gekomen.

Het geloof in fundamentele wetten heeft echter de Amerikaanse politieke structuur dermate beïnvloed dat deze is ingericht om de fundamentele wetten te beschermen. Omdat de fundamentele wetten soeverein zijn – en niet de mens of de menselijke instituties – is de macht in het Amerikaanse politieke systeem zowel horizontaal als verticaal verdeeld. Geen enkele politieke institutie heeft door deze verdeling het vermogen om haar wil aan de rest van de bevolking op te leggen. Omdat de VS een democratie is geworden zonder een democratische revolutie te ondergaan, heeft de Amerikaanse politiek dit vermogen in het verleden nog nooit nodig gehad. De politieke instituties konden ouderwets zijn omdat de samenleving modern was.

De aansturing van de politiek door de samenleving is onderdeel van de liberale consensus. Door de discrepantie tussen het individuele en het collectieve belang is dit in het geval van de klimaatcrisis echter niet langer wenselijk. In de VS heeft, net als in veel andere landen, de economische rationale bijna alle afwijkende opvattingen verdrongen. Omdat de VS nooit een publieke ruimte heeft gekend die gebaseerd is op ideeën, alleen een publieke ruimte die in dienst stond van de economische belangen, heeft het geen normatieve politieke traditie om op terug te vallen. Economisch reductionisme is alles wat er resteert. De uit de economische rationale voortkomende notie dat individuele belangen sturend dienen te zijn, ook in het formuleren van beleid door de staat, sluit naadloos aan bij de liberale consensus. Deze notie conflicteert echter met een noodzakelijke voorwaarde om het klimaatprobleem op te kunnen lossen: de prioriteit geven aan het collectieve belang. Als President Obama de klimaatcrisis wil bezweren heeft hij daarom geen andere keus dan middels politiek leiderschap het collectief belang te laten prevaleren boven het individuele belang.

De centralisatie van bevoegdheden en het vermogen om de fundamentele wetten te hervormen zijn essentiële onderdelen van het vermogen om de Amerikaanse samenleving te kunnen hervormen. Het gaat hier om een hervorming die gezien de dominante economische rationale noodzakelijk is om de dreigende klimaatcrisis af te wenden. Gezien de relatieve afstand van de president tot het electoraat en de verantwoordelijkheid die de president draagt voor het behoeden van de natie is het ambt van president, net als bij eerdere noodsituaties, de sleutel tot verandering.

De bevoegdheden die President Obama zich zou toe-eigenen om een *Cap-and-trade* systeem te implementeren zullen waarschijnlijk snel nadat het systeem in werking is getreden weer terugvloeien naar de andere politieke instituties. In 2016 zijn er nieuwe verkiezingen, zonder Obama, waarbij het volk zich over de machtsbalans die is ontstaan kan uitspreken. Ook al herstelt de balans zich weer en verdwijnt het vermogen van de Amerikaanse politiek om de samenleving te reorganiseren, het idee dat het collectieve belang om de zoveel tijd zal moeten prevaleren boven het individuele belang zal versterkt zijn. In een wereld gedomineerd door eigenbelangen zal dit onbeduidend zijn, maar de 'liefde' voor de gemeenschap die volgens Arendt onontbeerlijk is voor republicanisme zal ergens moeten beginnen.

Bibliografie

- Arendt, Hannah. 1998. *The Human Condition*. Chicago & London: The University of Chicago Press. Original edition, 1958.
- Danoff, Brian. 2012. "A School or a Stage? Tocqueville and Arendt on Politics and Education". *Perspectives on Political Science* 41 (3):117-124.
- Gellner, Ernest. 2008. *Nations and Nationalism*. Groot Brittannië: Cornell University Press.
- Geus, Marius de. 2003. *The End of Over-consumption*. Utrecht: International Books.
- Giddens, Anthony. 2009. *The Politics of Climate Change*. Cambridge: Polity Press.
- Hardin, Garrett James. 1968. "The Tragedy of the Commons", *American Association for the Advancement of Science* 162: 1243-1248.
- Huntington, Samuel P. 1981. *American Politics: The Promise of Disharmony*. London: Harvard University Press.
- . 2006. *Political Order in Changing Societies*. London: Yale University Press.
- Jacobs, Roger, en Peter Tom Jones. 2006. *Terra Incognita; Globalisering, ecologie en rechtvaardige duurzaamheid*. Gent: Academia Press.
- Keller, Morton. 1987. "Powers and Rights: Two Centuries of American Constitutionalism". *The Journal of American History* 74 (3):675-694.
- Madison, James. "The Structure of the Government Must Furnish the Proper Checks and Balances Between the Different Departments". *New York Packet*, February, 1788.
- Milkis, Sidney M. en Michael Nelson. 2008. *The American Presidency; Origins and Development, 1776-2007*. Verenigde Staten: CQ Press.
- Orren, Karen en Stephen Skiwrenek. 2004. *The Search for American Political Development*. Verenigde Staten: Cambridge University Press.
- Rozwenc, Edwin C. 1963. *The Meaning of Jacksonian Democracy*. Verenigde Staten: D.C. Heath and Company.
- Tocqueville, Alexis de. 2003. *Democracy in America*. Washington: Regnery Publishing.
- Vincent, A. 1998. "Liberalism and the Environment". *Environmental Values* 7 (6):443-459.
- Wood, E.M. 1994. "Democracy: an idea of ambiguous ancestry". In *Athenian political thought and the reconstruction of American democracy*. Verenigde Staten: Cornell University Press.